

но срѣдство да распространяватъ своите знания колкото са може по-бързо, — тие иматъ книгопечатници, които сж най-главното основание на сѣко едно просвѣщение. Съ една дума, ако да не би била литературата, то еврейскиятъ езикъ, който днесъ не сжествува вече, би са изгубилъ и ние не би знаѣле какви сж биле мислите и стрѣмленията на Моисея или на Соломона; ако да не би била литературата, то латинскиятъ езикъ, заедно съ историческите забѣлѣжки на Тацита, би изчезналъ отъ свѣтътъ; най-послѣ, ако да не би била литературата, то еллинскиятъ езикъ, първоначалните произвѣдения на човѣческиятъ разумъ, „Иллиада“, Есхиловиятъ „Прометей“ и много друго, би останало за насъ неизвѣстна тайна. А изгубило ли би отъ това човѣчеството? — Разбира са, че би изгубило. Намѣсто да продължаватъ захванатото и намѣсто да вжрватъ напредъ въ своето развитие, народите би били принудени да захванатъ отъ край, т. е. да измишляватъ букви, да изнамиратъ цифри и пр. Ако сжвременната наука и знание и да не намиратъ въ грѣцките, въ еврейските, въ индийските и въ римските произвѣдения сжщественна храна за своите изслѣдования, то баремъ са опознаватъ съ младенчеството на човѣческото развитие и стараятъ са да са отдалечатъ колкото са може повече отъ прешедната алфа. Когато терзиятъ намисли да ушие по-хубава дрѣха, той трѣба да има предъ очите си по-лошавата. Забѣлѣжително е и това, че при сичката недостаточность на срѣдствата за распространението на умствените произвѣдения въ старите времена, старовременната литература е уцѣлѣла и сжхранила са е